भृत्यान् सुतान् सम्विभाज्य ततो व्रज यथेप्सितं। एष वै परमो धर्म्मो धर्म्मविद्भिरुदाहृतः।
॥ अत्रिरुवाच ॥ कथितो मे महाभागे गौतमेन महात्मना। वैन्यो धर्म्मार्थसंयुक्तः सत्यव्रतसमन्वितः।
किन्त्वस्ति तत्र द्वेष्टारो निवसन्ति हि मे द्विजाः। यथा मे गौतमः प्राह ततो न व्यवसाम्यहं। १२९८५
तत्र स्म वाचं कल्याणीं धर्म्मकामार्थसंहितां। मयोक्तामन्यथा ब्रूयुस्ततस्ते वै निरर्थिकां।
गमिष्यामि महाप्राज्ञ रोचते मे वचस्तव। गाश्च मे दास्यते वैन्यः प्रभूतञ्चार्थसञ्चयं।
एवमुक्त्वा जगामाशु वैन्ययज्ञं महातपाः। गत्वा च यज्ञायतनमत्रिस्तुष्टाव तं नृपं।
वाक्यैर्म्मङ्गलसंयुक्तैः पूजयानोऽब्रवीद्वचः ॥ अत्रिरुवाच ॥ राजन् धन्यस्त्वमीशश्च भुवि त्वं प्रथमो नृपः।
स्तुवन्ति त्वां मुनिगणास्त्वदन्यो नास्ति धर्म्मवित्। तमब्रवीदृषिः क्रुद्धो वचनं वै महातपाः। १२९९०
॥ गौतम उवाच ॥ मैवमत्रे पुनर्ब्रूया न ते प्रज्ञा समाहिता। अत्र नः प्रथमं ख्याता महेन्द्रो वै प्रजापतिः।
आथऽत्रिरपि राजेन्द्र गौतमं प्रत्यभाषत ॥ अत्रिरुवाच ॥ अयमेव विधाता हि यथैवेन्द्रः प्रजापतिः।
त्वमेव मुह्यसे मोहान्न प्रज्ञानन्तवास्ति ह ॥ गौतम उवाच ॥ जानामि नाहं मुह्यामि त्वमेवात्र विमुह्यसे।
स्तौषि त्वं दर्शनप्रेप्सूराजानं जनसंसदि। न वेत्थ परमं धर्म्मं नचावैषि प्रयोजनं।
बालस्त्वमसि मूढश्च वृद्धः कोनापि हेतुना ॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ विवदन्तौ तथा तौ तु मुनीनां दर्शने स्थितौ। १२९९५
ये तस्य यज्ञे संवृत्तास्ते ऽपृच्छन्त कथन्त्विमौ। प्रवेशः केन दत्तोऽयमुभयोर्व्वैन्यसंसदि।
उच्चैः समभिभाषन्तौ केन कार्य्येण धिष्ठितौ। ततः परमधर्म्मात्मा काश्यपः सर्व्वधर्म्मवित्।
विवादिनावनुप्राप्तौ तावुभौ प्रत्यवेदयत्। अथाब्रवीत् सदस्यांस्तु गौतमो मुनिसत्तमान्।
॥ गौतम उवाच ॥ आवयोर्व्याहृतं प्रश्नं शृणुत द्विजसत्तमाः। वैन्यं विधातेत्याहात्रिरत्र नौ संशयो महान्।
॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ श्रुत्वैव तु महात्मानो मुनयो ऽभ्यद्रवन् द्रुतं। सनत्कुमारं धर्म्मज्ञं संशयच्छेदनाय वै। १२००
स च तेषां वचः श्रुत्वा ययातत्त्वं महातपाः। प्रत्युवाचाथ तानेवं धर्म्मार्थसहितं वचः।
॥ सनत्कुमार उवाच ॥ ब्रह्म क्षत्रेण सहितं क्षत्रञ्च ब्रह्मणा सह। संयुक्तौ दहतः शत्रून् वनानीवाग्निमारुतौ।
राजा वै प्रथितो धर्म्मः प्रजानां पतिरेव च। स एव शक्रः शुक्रश्च स धाता च बृहस्पतिः।
प्रजापतिर्व्विराट् सम्राट् क्षत्रियो भूपतिर्नृपः। य एभिः स्तूयते शब्दैः कथं नार्चितुमर्हति।
पुरायोनिर्युधाजिच्च अभिया मुदितो भवः। स्वर्जिता सहजिद्भूरिति राजाऽभिधीयते। १२००५
सत्ययोनिः पुराविच्च सत्यधर्म्मप्रवर्त्तकः। अधर्म्माद्दृषयो भीता बलं क्षत्रे समादधन्।
आदित्यो दिवि देवेषु तमो नुदति तेजसा। तथैव नृपतिर्भूमावधर्म्मान्नुदते भृशं।
ततो राज्ञः प्रधानत्वं शास्त्रप्रामाण्यदर्शनात्। उत्तरः सिध्यते पक्षो येन राजेति भाषितं।
॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ ततः स राजा संहृष्टः सिद्धे पक्षे महामनाः। तमत्रिमब्रवीत् प्रीतः पूर्व्वं येनाभिसंस्तुतः।
यस्मात् पूर्व्वं मनुष्येषु ज्यायांसं मामिहाब्रवीः। सर्व्वदेवैश्च विप्रर्षे सम्मितं श्रेष्ठमेव च। १२०१०
तस्मात्तेऽहं प्रदास्यामि विविधं वसु भूरि च। दासीसहस्रं श्यामानां सुवस्त्राणामलङ्कृतं।
दशकोटीर्हिरण्यस्य रुक्मभारांस्तथा दश। एतद्ददानि विप्रर्षे सर्व्वज्ञस्त्वं मतो हि मे।